

Süleyman Demirel Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Y.2007, C.12, S.3 s.1-18.

BARTER SİSTEMİNİN MUHASEBE UYGULAMALARI AÇISINDAN İNCELENMESİ

THE BARTER SYSTEM STUDY IN TERMS OF ACCOUNTANT APPLICATION

Prof.Dr.Durmuş ACAR*
Yrd.Doç.Dr.Ömer TEKŞEN**

ÖZET

Çok hızlı değişim içerisinde bulunan ve küreselleşen dünya ticaretinde işletmeler gittikçe yaygın bir oranda yeni finansal teknikleri kullanım arayışındadırlar. Bu yeni finansal tekniklerden bir tanesi olan barter işlemleri bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmada, Türkiye’de her geçen gün daha fazla uygulama alanı bulan barter sisteminin muhasebe uygulamaları açısından incelenmesi yapılmaktadır.

ABSTRACT

Enterprises are seeking of applying new financial techniques in world trade which is extremely fast changing and getting global. Barter is the topic of this study as one of these new financial techniques. In the study, the system of barter, which is taking part more in work area in Turkey day by day, is researched in terms of accountant application.

Barter, Muhasebe
Barter, Accountant

1. GİRİŞ

İşletmelerin varlıklarını sürdürebilmeleri için temin ettikleri kredi maliyetlerinin geri ödemelerinin işletmelerin ödeme kabiliyetlerinin üzerinde yükselmesi firmalara finansal açıdan disipline olma zorunluluğu getirmektedir. Bu durum işletmelerin mal ve hizmet alım / satım işlemlerinde farklı alternatiflerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu bağlamda hem kredi maliyetinin yüksek olması hem de alım satım işlemlerinde vadelerin zaman zaman kısalması işletmeleri zor durumda bırakmaktadır. Dolayısıyla işletmelerin satışları düşmekte, özellikle vadeli satışlarda tahsilat zorlaşmaktadır.

* Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü Öğretim Üyesi.

** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, İşletme Programı Öğretim Üyesi.

İşletmelerin temel amaçlarından biri olan kârdan yola çıkarak, işletmeler ürettikleri ürünleri, sattıkları mal veya hizmetleri en düşük maliyetle üretmek ve pazara sürmek zorundadırlar. Küreselleşen dünyada işletmelerin değişime uyma gayretleri işletmelerin kaynak üretme gayretlerinde de değişime neden olmaktadır. Bu da işletmelerle rekabet ederek çözüme kavuşturulabilmektedir. Diğer taraftan sermaye maliyetinin yüksek olmasından, özellikle kriz ortamlarında maliyetlerin daha da artmasından dolayı ticari işlemlerde nakit para kullanımı tercih edilmemektedir.

2. BARTER KAVRAMI

Barter mal veya hizmetin takası (trampa edilmesi) anlamına gelmektedir. Başka bir ifade ile bir firmanın satın aldığı mal veya hizmetin bedelini, kendi ürettiği mal veya hizmetle ödemesi olarak tanımlanabilir¹.

Barter, bir firmanın satın aldığı mal veya hizmetin bedelini kendi ürettiği mal veya hizmetle geri ödemesidir. Para olmaksızın yapılan, sahip olunan mal veya hizmete karşılık, ihtiyaç duyulan mal veya hizmetin satın alınması işlemidir. Bu sistemde de para vardır. Ancak diğer ticari işlemlerden farklı bir işlevi vardır. Zira, burada para bir değer saklama aracı olarak değil (store of value), bir muhasebe birimi (unit of account) olarak kullanılmaktadır².

Barter; para vermeden alış verişi imkânı tanıdığından dolayı işletmeler için bir finansman tekniğidir. İşletmelerde finansman yükünün hafifletilmesi, işletmenin sattığı mal ya da hizmetin girdi maliyetinin düşürülmesi anlamındadır. Barter finansman tekniği, diğer finansman tekniklerinden farklı olarak girdi maliyetini en aza indiren bir tekniktir. Çünkü barter sistemiyle finansman; mal veya hizmet alımında para ve paranın yükü olan faizle değil, mal ya da hizmete karşılık mal ya da hizmetle ödemektedir. Sistem yoluyla karşı karşıya gelen alıcı ya da satıcı, talepte buldukları mal ya da hizmetin temini için faiz yüküne katlanmazlar. Aynı mal ya da hizmeti kredi kullanmak yoluyla satın almak istediklerinde ise, kredilendirdikleri tutar kadar faiz yüküne katlanırlar. Oysa barter sisteminde “faiz” yoktur³.

Değişim aracı olarak paranın kullanılmadığı bu ticaret yönteminde işlemler, organizatör nezdinde tutulan hesaplar aracılığıyla izlenir. Mal veya hizmetini arz eden üye, kendi malı için henüz bir alıcı çıkmamış olsa bile, diğer üyelerle işlem yapabileceğinden, bir tür kredi kullanma imkânına da sahip olabilmektedir. İşlemin bu şekilde çok taraflı hale getirilmesi, arz edeni

¹ Mehmet ERKAN, “Yeni Bir Finansman Aracı: Barter”, **Vergi Dünyası**, Sayı 221, Ocak 2000, s. 92.

² C. Murat ARSLAN – Fercan AYKUTLU, **Barter Uygulaması**, Türmob Yayınları – 97, Ankara, 1999, s.6.

³ S. Burak ARZOVA, “Barter İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm**, İSMMMO Yayın Organı, Yıl:11, Sayı:54, Ocak – Şubat - Mart 2001, s.68-69.

karşı tarafın malını almak mecburiyetinden de kurtararak üyeye ihtiyacı olan malı seçme özgürlüğü sağlamaktadır⁴.

3. BARTER SİSTEMİNİN TARAFLARI

Barter sisteminin tarafları, barter işlemlerine aracılık eden barter aracı kurumu ile mal veya hizmet arz ve talep eden barter üyelerinden oluşmaktadır.

3.1. Barter Aracı Kurumu

Barter aracı kurumu, kendileriyle yaptıkları sözleşme gereğince oluşturulan ortak pazara girmelerine izin verdiği üyelerin arz ve taleplerini karşı karşıya getirerek bunlar arasında, arz / talep edilen mal veya hizmetleri konu edinen bir sözleşmenin gerçekleşmesine aracılık eden taraftır. Barter şirketleri, firmalar arasında bir aracı kurum olarak çalışır ve barter işlemlerinin organizasyonunu sağlar. Sistemin sağlıklı ve sürekli işlenmesini temin etmek için hangi firmaların organizasyona üye olabileceğine karar verilmesi, üye firmalar arasında gerçekleşen işlemlerde taraflar için açılmış bulunan barter hesaplarına alacak ve borç kaydı düşülmesi, firmalar arasında bilgi alışverişini mümkün kılacak bir iletişim sistemi kurularak üyelerin birbirlerini takip etmelerinin sağlanması, barter aracı kurumlarının başlıca faaliyetlerini oluşturmaktadır⁵.

3.2. Barter Sistemi Üyesi

Barter sistemi üyesi, satın aldığı mal veya hizmetin bedelini kendi ürettiği mal veya hizmetle geri ödemek için barter aracı kurumu ile sözleşme imzalayan firmadır.

Ekonomik faaliyetin bir şekilde içinde bulunan her işletme sisteme üye olabilmektedir. Üyeler bazen belirli bir süre için bazen de yalnızca bir işlem için sisteme üye olabilmektedirler⁶.

Üye firmalar, mal arz ve taleplerini barter aracı kurumuna bildirmek zorundadırlar. Barter aracı kurumları da internet yoluyla talebi ya da arzı, diğer firmalara bildirmektedir. Bu sayede firmaların oluşturmuş olduğu arz ve talep bilgi bankası meydana gelmektedir. Sisteme üye olan her firma, kullanıcı adı ve parola yoluyla internet üzerinden diğer firmaların arz ve taleplerine ulaşabilmektedir⁷.

Bir barter organizasyonuna üye olan işletmelerin üye olur olmaz, tek başına yeni müşteriler elde etmeye başlaması yaygın değildir. Bunu

⁴ Talat YEŞİLOĞLU – Selçuk YİĞİT, “Barter ile Ticaret Çok Avantajlı Oldu”, *Ekonomist*, Sayı:47, 24 Kasım 1996, s.19.

⁵ M. Sırrı ŞİMŞEK, “Barter Ticaret İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi”, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul, 1997, s.22.

⁶ Ali ÇİMAT – Mehmet AVCI, “Türkiye’de Barter Sisteminin Hukuki Dayanağı ve Muhasebeleştirilmesi”, *Mali Çözüm*, Yıl:12, Sayı:60, Temmuz – Ağustos – Eylül 2002, s.154.

⁷ Ahmet DESTİCİ, “Yeni Bir Trend: Barter”, *Power Dergisi*, Haziran 1998, s.149.

sağlamanın en önemli yolu, sistemde görevi daha fazla iş getirmek olan bir brokera işi devretmektir. Broker, diğer üyelere işi tanıtır, işletmeden bahseder, internet ortamında listeye koyarak üyeleri (networking) şebeke işletim toplantılarına davet eder⁸. Barter işlemlerinde mal veya hizmeti arz ve talep eden iki farklı üye bulunmaktadır:

Mal veya Hizmet Talep Eden Üye: Mal veya hizmet talep eden üye, karşılığında mal veya hizmet arz etmek kaydıyla barter pazarından mal veya hizmet talebinde bulunan üyedir⁹.

Mal veya Hizmet Arz Eden Üye: Mal veya hizmet arz eden üye, barter pazarına mal veya hizmet arzında bulunan ve arz ettiği mal veya hizmetlere yönelik talep doğması halinde, gerçekleşecek işlemde bedelin barter yöntemiyle ödenmesini kabul eden üyedir¹⁰.

4. BARTER İŞLEMLERİNDE MUHASEBE DÜZENİ

Bu bölümde, barter işlemlerinden elde edilen gelirler, barter işlemlerinde kullanılan hesaplar ve işleyişi ile barter işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgili bilgiler verilmektedir.

4.1. Barter İşlemlerinden Elde Edilen Gelirler

Barter aracı kurumları, ücret ve komisyon olarak gelir üreten kâr amaçlı organizasyonlardır¹¹. Barter sisteminde mal veya hizmetlerin trampa edilmesini sağlayan barter aracı kurumlarının barter işlemlerinden elde ettiği gelirler iki türlü gerçekleşmektedir. Bunlar yapılan barter işlemlerinden elde edilen komisyon gelirleri ile barter sistemine üye firmalar tarafından üyelik karşılığı ödenen aidat gelirleridir¹².

4.1.1. Komisyon Gelirleri

Barter organizatörü firmalar tarafından yapılan aracılık faaliyeti sonucunda üyelerin barter ticaretini gerçekleştirmeleri neticesinde alıcıdan, satıcıdan veya hem alıcıdan hem de satıcıdan genellikle % 1 ile % 5 oranında alınan komisyon gelirleridir. Söz konusu bedel aynı zamanda barter organizatörünün almış olduğu hizmet bedelidir.

4.1.2. Barter Üyelik Aidatı

Barter üyelik aidatı, barter sisteminde faaliyet gösteren aracı kurumların bazılarının, sisteme üye olan firmalardan yapılan işlemler

⁸ M.Sırrı ŞİMŞEK, “İşinizi Geliştirecek Yeni Bir Klavuz: Barter”, **Barternews**, Yıl:1, Sayı:3, Kasım 1997, s.9

⁹ İsmail İtri ALADAĞ, “İşletmelerde Alternatif Finans Kaynakları ve Seçimi”, **Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 1996, s.74.

¹⁰ İsmail İtri ALADAĞ, **a.g.e.**, s.74.

¹¹ Akbar MARVASTİ – David J. SMYTH, “The Effect of Barter On The Demand For Money: An Empirical Analysis”, **Economics Letters**, S: 64, 1999, s.74.

¹² A.Murat YILDIZ – Serdar GÜMÜŞAY, “Barter Sistemi, Yapısı ve Avantajları ile Vergisel Boyutu – II”, **Maliye Postası**, Yıl: 24, Sayı:552, 01 Eylül 2003, s.93.

karşılığında almış oldukları komisyon gelirleri dışında, üyelerinden barter hizmetlerinden faydalanmaları karşılığında aldıkları aidat bedelleridir.

4.2. Barter İşlemlerinde Hesaplar ve İşleyişi

Öncelikle barter şirketlerinin statülerinin ne olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Söz konusu şirketlerin kayıtlarının normal bir ticaret işletmesine göre mi, yoksa aracı kuruma göre mi yapılacağı tereddütünün ortadan kaldırılması gerekmektedir. Çünkü aracı kurum ve ticaret şirketlerinin hesap planları ve dolayısıyla kullandıkları hesaplar farklılık arz etmektedir. Sermaye Piyasası Kanunu (SPK)'na göre, aracı kurum, sermaye piyasası araçlarının (menkul kıymetlerin, kıymetli evrakın, mali değerleri temsil eden veya ihraç edenin mali yükümlülüklerini içeren her türlü evrakın) başkası nam veya hesabına, kendi nam ve hesabına, kendi namına başkası hesabına alım satımını yapan kurumdur. Ayrıca SPK'nın 33. maddesi hükmü uyarınca, aracı kurumların anonim şirket şeklinde kurulmaları, hisse senetlerini nama yazılı ve nakit karşılığı çıkartmaları, sermayelerinin Sermaye Piyasası Kurulu'nca belirlenen miktardan az olmaması, esas sözleşmenin SPK'ya uygun olması ve kurucularının belli niteliklerde olmaları gerekmektedir. Bu şartlar dikkate alındığında barter şirketlerinin SPK'ya göre aracı kurum sayılmaları mümkün değildir. İşte bu nedenle, barter şirketlerinin muhasebesi, normal bir ticaret şirketi ile aynı olmak durumundadır¹³.

Tekdüzen hesap planında barter işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgili özellikli bir hesap ismi bulunmadığından muhasebeleştirilme işlemlerinde tekdüzen hesap planındaki hesaplardan yararlanılmaktadır. Ancak bu bazen yeterli olmamaktadır. Yeterli olmayan durumlar için yeni bazı hesaplar önerilmiştir.

Hesapların işleyişinin oturtulmasında yararlanılan temel muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir:

Kayıtlama işleminin temel mantığı, barter işlemlerinin bir "Cari Hesap Sözleşmesi" olduğudur. İster satın alma yapan, isterse satış yapan bir işletme olsun, sistemde temelde para ile alış verişi yoktur. Mal veya hizmet alımı ayrı kayıtlanır. Mal veya hizmet satın alındığı zaman, para işlemde olmadığı için malı satan kişi veya kurum ya "320 SATICILAR" hesabının alt hesabına barterli işlemler ya da Tekdüzen hesap planında boş bırakılan ve uygun olduğu düşünülen "323 BARTER SİSTEMİNE BORÇLAR" hesabı alacaklı, satın alınan mal ya da hizmet ile ilgili hesap da borçlu olur. Mal ya da hizmet satıldığı zaman ise bu mal ya da hizmeti satın alan kişi veya kurum "120 ALICILAR" hesabının alt hesabına barterli işlemler ya da Tekdüzen Hesap Planı'nda boş bırakılan ve uygun olduğu düşünülen "123 BARTER SİSTEMİNDEN ALACAKLAR" hesabı borçlu, "600 YURTIÇİ SATIŞLAR" hesabı ise alacaklı olur. Sistemde yabancı para cinsinden yapılan işlemler satışın yapıldığı tutarın o andaki kur üzerinden sistemde kullanılan para birimine çevirimi ile kaydedilir. Mal alındığında kurda

¹³ Özkan ATILLA, "Barter'in Muhasebeleştirilmesi", *Maliye Postası*, Yıl:26, Sayı:591, 15 Nisan 2005, s.59.

meydana gelen artma ya da azalmadan dolayı bir kâr ya da zarar oluşmaktadır¹⁴.

4.3. Mal veya Hizmet Satın Alan İşletmelerin İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Barter sistemiyle mal satın alan işletmelerin mali işlemleri; barter sistemine üye olunması, barter aracı kurumuna teminat verilmesi, barter sisteminden alış yapılması ve alacak ile borç hesaplarının değerlendirilmesidir. Bu mali işlemlerin muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibidir:

4.3.1. Sisteme Üye Olunması

Barter sistemine üye olan firma, barter organizatörünce belirlenmiş olan yıllık üyelik aidatını bir defada peşin olarak ödemektedir. Bu tutarlar farklı barter firmaları açısından değişiklik gösterebilmektedir.

Barter üyesi firmalar, sistemi, hem pazarlama hem de finansman avantajından faydalanmak için kullanmaktadır. Bu nedenle üyelik aidatının bu iki fonksiyona paylaştırılarak gider yazılması uygun olacaktır. Firmalar bu hesaplamaları farklı yöntemler kullanarak yapabilirler. Örneğin, sistem içerisinde yapmış oldukları satışları, toplam satışlara bölerek çıkan oran üzerinden aidat ücretini, pazarlama departmanına gider yazabilirler. Ancak bu hesaplamaların fayda maliyet açısından uygulanmasının pratik olmayışı bu tür giderlerin yönetim gideri olarak yazılmasını uygun kılmaktadır¹⁵.

Örnek:

XYZ Limited Şirketi, ABC Barter Firmasına, 01.07.2006 tarihinde barter sistemine üye olmak için 10.000 YTL yıllık üyelik aidatını peşin ödeyerek üye olmuştur.

01.07.2006			
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	10.000,00		
770.01 Üyelik Aidat ve Giderleri			
191 İNDİRİLECEK KDV	1.800,00		
100 KASA HS.			11.800,00
Barter Şirketine Ödenen Üyelik Aidatı			

4.3.2. Aracı Kuruma Teminat Verilmesi

Barter aracı kurumu, üyelerinden yükümlülüklerini yerine getirmemelerinden dolayı ortaya çıkabilecek riskleri karşılamak üzere teminat alır. Teminat olarak, banka teminat mektubu, gayrimenkul ipoteği, devlet tahvili veya hazine bonosu gibi varlıklar kabul edilmektedir¹⁶.

¹⁴ S. Burak ARZOVA, a.g.e., s.79.

¹⁵ Beyhan MARŞAP, "Bir Finansman Aracı Olarak Barter Sistemi ve Muhasebeleştirilmesi", **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, Mart 2001, s.58-59.

¹⁶ Azzem ÖZKAN, "Barter İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları", **Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Sayı: 18, 2002, s.74.

Bu aşamada barter aracı kurumu, alıcı pozisyonundaki üyeden teminat isterse, verilen teminatın türüne göre kayıt yapılması gerekmektedir. Eğer, ipotek veya teminat mektubu teminatı söz konusu ise “nazım hesaplar”da izlenmesi; menkul kıymet teminatı verilirse “126 veya 226 Verilen Depozito ve Teminatlar” hesabının borçlandırılması, “112 Kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları” hesabının alacaklandırılması gerekmektedir¹⁷.

Örnek:

Barter aracı kurumuna üye olan XYZ Limited Şirketi, 05.07.2006 tarihinde elinde bulunan 500.000 YTL tutarındaki devlet tahvilini teminat olarak vermiştir.

05.07.2006		
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	500.000,00	
112 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI		500.000,00
Teminat Verilmesi		

4.3.3. Sistem ile Mal ve Hizmet Satın Alınması

Sistemde mal veya hizmet alımları, mal veya hizmetlerle ödendiği için bir firma hem alıcı hem de satıcı konumundadır. Taraflar malın kalitesinde ve fiyatında karşılıklı anlaşmalarına rağmen, sistemdeki işlemlerde taraflar barter kuruluşuna karşı sorumlu olmaktadır. İşlemler barter çekleri ile yapılmaktadır. Barter çeki bir kambiyo senedi olmaması nedeniyle “121 Alacak Senetleri Hesabı” veya “321 Borç Senetleri Hesabı” kullanılması uygun olmayacaktır. Satıcı ve alıcı firmaların işlemlerinden dolayı barter kuruluşu muhatap olduğu için sisteme uygun hesapların açılması, işlemlerin takibi açısından daha uygun olacaktır¹⁸.

Örnek:

XYZ Limited Şirketi, ABC Barter Şirketi’ne başvurarak KLM Anonim Şirketi’nden 10.07.2006 tarihinde 20.000 \$’lık mal almıştır (1 \$ = 1,45 YTL). XYZ Limited Şirketi, ABC Barter Şirketine % 5 komisyonu ve KDV’yi nakit olarak ödemiştir.

10.07.2006		
153 TİCARİ MALLAR	29.000,00	
191 İNDİRİLECEK KDV	5.220,00	
323 BARTER SİSTEMİNE BORÇLAR		34.220,00
323.01 ABC Barter Şirketi		
Mal Alış Kaydı		

¹⁷ Zeynep HATUNOĞLU - Mesut BİLGİNER, “Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Barter”, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 12, Yıl:2003, s.76-77.

¹⁸ Beyhan MARŞAP, a.g.e., s.60.

10.07.2006		
760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	1.450,00	
760.01 Barter Komisyon Giderleri		
191 İNDİRİLECEK KDV	261,00	
100 KASA HS.		1.711,00
Komisyonun Ödenmesi /		

4.3.4. Borç Hesaplarının Değerlemesi

Barter sistemiyle mal veya hizmet satın alan işletme dönemi sonunda barter aracı kurumuyla hesap kesimi yapacak, borç ve alacağını mahsup edecektir. Kalan borç ve alacağını da kayda alacaktır. Ayrıca alacak ve borçlar döviz cinsinden olduklarından, dönem sonu değerlemesi de yapılacaktır¹⁹.

Barter işlemi yapan firma, borçlu ise sisteme ya mal satar ya da günü gelince borcunu dolar karşılığı nakit öder. Ortaya çıkan kur farkını “656 Kambiyo ve Borsa Değer Azalış Zararları Hesabına” kaydeder.

Örnek:

XYZ Limited Şirketi'nin dönem sonunda barter sistemine 2.000 \$ borcu (Alış Kuru 1 \$ = 1,45 YTL) bulunmaktadır. Dönem sonunda 1 \$ = 1,60 YTL'dir.

31.12.2006		
656 KAMBIYO VE BORSA DEĞER AZALIŞ ZARARLARI	300,00	
656.01 Kur Farkı		
323 BARTER SİSTEMİNE BORÇLAR		300,00
323.01 ABC Barter Şirketi		
Barter Sistemine Olan Borcun Değerlemesi /		

4.3.5. Borcun Ödenmesi

Barter sistemine borcun ödenmesi mal karşılığı olmakla birlikte borçlu olan firma genellikle en az 9 aylık sürede bunu mal ile yerine getiremezse nakit olarak ödemek durumunda kalmaktadır²⁰.

4.3.5.1. Mal ile Borcun Ödenmesi

Sistemde asıl ödeme biçimi mal karşılığı gerçekleşmektedir.

Örnek:

XYZ Limited Şirketi, 25.07.2006 tarihinde KLM Anonim Şirketi ile 45.000. YTL'lik mal satmak üzere anlaşmıştır. KLM Anonim Şirketi 45.000 YTL karşılığı olan 30.000 \$ (1 \$ = 1,50 YTL)'lik barter çekini 25.07.2006

¹⁹ Azzem ÖZKAN, a.g.e., s.76.

²⁰ Beyhan MARŞAP, a.g.e., s.60.

tarihinde XYZ Limited Şirketi'ne vermiştir. Satış üzerinden % 5 komisyon bedelini ABC Barter Şirketi'ne peşin olarak ödemiştir.

25.07.2006			
123 BARTER SİSTEMİNDEN ALACAKLAR	53.100,00		
123.01 ABC Barter Şirketi			
600 YURTİÇİ SATIŞLAR		45.000,00	
391 HESAPLANAN KDV		8.100,00	
Barter Sistemiyle Mal Satışı			
25.07.2006			
760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	2.250,00		
760.01 Barter Komisyon Giderleri			
191 İNDİRİLECEK KDV	405,00		
100 KASA HS.			2.655,00
Komisyonun Ödenmesi			

4.3.5.2. Nakit ile Borcun Ödenmesi

Sistemden mal alan üye firmalar, borçlarını sisteme üye olan firmalara mal satarak ödemektedirler. Ancak sistemden mal alan üye firmalar sisteme mal satamadıkları durumda en az 9 ay sonra borçlarını herhangi bir vade farkına katlanmaksızın o günün döviz kuru üzerinden öderler.

4.3.6. Üyeliğin Sona Ermesi

Barter aracı kurumuna üye olan işletmeler, genellikle üyelik aidatı karşılığında barter aracı kurumuna bir yıllık üye olurlar. Sürenin sona ermesi ile üyeliği biten işletmenin sisteme borcu veya sistemden alacağı olabileceği gibi, sisteme borcu ve sistemden alacağı olmayabilir.

4.3.6.1. Üye İşletmenin Borçlu Olması Durumunda

Barter aracı kurumuna üyeliğin sona ermesi durumunda sisteme borçlu olan işletmelerden, barter aracı kurumu bu alacaklarını nakit olarak tahsil eder.

Örnek:

XYZ Limited Şirketi'nin ABC Barter Şirketi'ne üyeliği 31.07.2006 tarihinde sona ermiştir. Bu tarihte, XYZ Limited Şirketi'nin 2.500 YTL borcu bulunmaktadır.

31.07.2006			
323 BARTER SİSTEMİNE BORÇLAR	2.500,00		
323.01 ABC Barter'a Borçlar			
100 KASA			2.500,00
100.00 YTL Kasası			
Üyeliğin Sona Ermesiyle Borcun Ödenmesi			

4.3.6.2. Üye İşletmenin Alacaklı Olması Durumunda

Barter aracı kurumuna üyeliğin sona ermesi durumunda sisteme borçlu olan işletmelerden, barter aracı kurumu bu alacaklarını nakit olarak tahsil eder. Ancak; barter aracı kurumundan alacaklı olan işletmeler bu alacağını, borcunu ödemedi olduğu gibi nakit tahsil etme olanakları yoktur.

Barter aracı kurumu ile yapılan anlaşmanın herhangi bir nedenle sona ermesi durumunda, barter aracı kurumuna üye olan firma alacaklı durumda ise, kendisine ait olan barter hesabı sadece satın alım durumunda işler haldedir. Barter aracı kurumuna üye işletmenin aktif aboneliği bitmiş sayılır, üye işletme sistem üzerinden satış işlemi gerçekleştiremez, sadece alacaklı olduğu tutar kadar bir mal veya hizmeti satın alarak hesabını kapatabilir.

4.3.6.3. Teminatın İade Edilmesi

Barter aracı kurumuna üyeliği sona eren işletmenin, barter aracı kurumuna vermiş olduğu ve nazım hesaplarda izlediği teminatını geri almada yapacağı kayıt, bu teminatı verirken yapmış olduğu kaydın tersidir.

Örnek:

05.07.2006 tarihinde barter aracı kurumuna teminat olarak verilen 500.000 YTL'lik devlet tahvili üyeliğin sona ermesi dolayısıyla 20.08.2006 tarihinde iade alınmıştır.

20.08.2006		
112 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI	500.000,00	
126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR		500.000,00
Verilen Teminatın Geri Alınması		

4.4. Mal ve Hizmet Satan İşletmelerin İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Barter sistemiyle mal veya hizmet satan işletmelerin mali işlemleri; barter sistemine üye olunması, barter aracı kurumuna teminat verilmesi, barter sistemine satış yapılması ve alacak ile borç hesaplarının değerlemesidir. Bu mali işlemlerin muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibidir:

4.4.1. Sisteme Üye Olunması

Barter sistemiyle mal veya hizmet satın alan işletmelerin işlemlerinin muhasebeleştirilmesi bölümünde sisteme üye olunması açıklanmıştır. Barter sistemiyle mal satın alan işletmelerin aynı zamanda da satıcı işletmeler olmasından dolayı, mal satın alan işletmelerin yapmış olduğu üyelik muhasebe kaydı, mal satan işletmelerin yapacağı muhasebe kaydı için de geçerlidir.

4.4.2. Aracı Kuruma Teminat Verilmesi

Barter sistemiyle mal veya hizmet satın alan işletmelerin işlemlerinin muhasebeleştirilmesi bölümünde teminat verilmesi işlemleri açıklanmıştır. Barter sistemiyle mal veya hizmet satın alan işletmelerin barter aracı kurumuna vermiş olduğu teminatla ilgili muhasebe kaydı, barter sistemine mal veya hizmet satan işletmelerin barter aracı kurumuna vermiş oldukları teminatla ilgili muhasebe kaydı için de geçerlidir.

4.4.3. Sistem ile Mal ve Hizmet Satılması

Barter sistemiyle mal veya hizmet satan işletme; alıcıyla, miktar, kalite, taşıma, sigortalama gibi konularda anlaşma yapmaktadır. Barter aracı kurumu da bu alıcıya mal veya hizmet satacağını bildirerek kredisinin olup olmadığını öğrenmektedir. Barter aracı kurumunun mal veya hizmet satabileceğine dair onay vermesiyle satışı yapar ve karşılığında barter çeki alır. Mal veya hizmetin faturasını ise alıcıya keser ve malı teslim eder veya hizmeti sunar. Almış olduğu barter çekini de barter aracı kurumuna gönderir. Barter aracı kurumu bu çeki satıcının cari hesabına alacak, alıcının cari hesabına borç kaydeder. Her ne kadar satış faturası alıcının adına kesilmiş olsa da, satıcı firma muhasebe kaydını barter aracı kurumundan alacaklı olarak yapar. Çünkü, satıcının alıcıyla herhangi bir borç – alacak ilişkisi kalmamıştır. Borç – alacak ilişkisi artık barter aracı kurumuydur. Alacağını ise sistemden mal olarak tahsil edecektir.

Örnek:

XYZ Limited Şirketi, 15.07.2006 tarihinde ABC Barter Şirketi aracılığıyla KLM Anonim Şirketi'ne 10.000 \$ + KDV tutarında mal satmış ve % 5 barter komisyonunu da nakit olarak ödemiştir (1 \$ = 1,46 YTL).

15.07.2006			
123 BARTER SİSTEMİNDEN ALACAKLAR	17.228,00		
123.01 ABC Barter Şirketi			
600 YURTIÇİ SATIŞLAR		14.600,00	
391 HESAPLANAN KDV		2.628,00	
Barter Sistemiyle Mal Satışı			
/			
15.07.2006			
760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	730,00		
760.01 Barter Komisyon Giderleri			
191 İNDİRİLECEK KDV	131,40		
100 KASA HS.			861,40
Komisyonun Ödenmesi			
/			

4.4.4. Alacak Hesaplarının Değerlemesi

Barter sistemiyle mal satan işletme dönem sonunda barter aracı kurumuyla hesap kesimi yapacak, borç ve alacağını mahsup edecektir. Kalan borç ve alacağını da kayda alacaktır. Ayrıca alacak ve borçlar döviz cinsinden olduklarından, dönem sonu değerlemesi de yapılacaktır²¹.

Barter işlemi yapan firma, borçlu ise sisteme ya mal satar ya da günü gelince borcunu dolar karşılığı nakit öder. Ortaya çıkan kur farkını “646 Kambiyo ve Borsa Değer Artış Kârları Hesabına” kaydeder.

Örnek:

XYZ Limited Şirketi'nin dönem sonunda, barter sisteminden 5.000\$ alacağı (Alış Kuru 1 \$ = 1,45 YTL) bulunmaktadır. Dönem sonunda 1 \$ = 1,60 YTL'dir.

31.12.2006	
123 BARTER SİSTEMİNDEN ALACAKLAR	750,00
123.01 ABC Barter Şirketi	
646 KAMBIYO VE BORSA	
DEĞER ARTIŞ KARLARI	750,00
646.01 Kur Farkı	
Barter Sisteminden Olan Alacağın Değerlemesi	

4.4.5. Borcun Ödenmesi

Barter sistemiyle mal satın alan işletmelerin işlemlerinin muhasebeleştirilmesi bölümünde barter sistemine olan borcun ödenmesi açıklanmıştır. Barter sistemiyle mal veya hizmet satın alan işletmelerin aynı zamanda da satıcı işletmeler olmasından dolayı, mal satın alan işletmelerin yapmış olduğu borç ödeme ile ilgili muhasebe kayıtları, mal satan işletmelerin yapacağı muhasebe kaydı için de geçerlidir.

4.4.6. Üyeliğin Sona Ermesi

Barter sistemiyle mal satın alan işletmelerin işlemlerinin muhasebeleştirilmesi bölümünde barter sistemine olan üyeliklerin sona ermesi işlemlerinin muhasebeleştirilmesi açıklanmıştır. Barter sistemiyle mal veya hizmet satın alan işletmelerin aynı zamanda da satıcı işletmeler olmasından dolayı, mal satın alan işletmelerin yapmış olduğu üyeliğin sona ermesi ile ilgili muhasebe kayıtları, mal satan işletmelerin yapacağı muhasebe kaydı için de geçerlidir.

4.5. Aracı Kurumun Muhasebe Kayıtları

Barter aracı kurumu, organize bir piyasada alıcı ve satıcıları buluşturan ve yapılan alım satım işlemlerinden komisyon alan ticaret tellalı niteliğinde olan bir işletmedir. Barter aracı kurumunda meydana gelen mali işlemler, üyelerin sisteme kaydedilmesi, yıllık üyelik bedellerinin tahsil

²¹ Azzem ÖZKAN, a.g.e., s.76.

edilmesi, sisteme üye olan işletmelerden teminat alınması ile alıcı ve satıcıların cari hesaplarının tutulması şeklinde olmaktadır²². Bu mali işlemlerin muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibidir:

4.5.1. Üyelik Aidatının Muhasebeleştirilmesi

Üyelik aidatlarının muhasebeleştirilmesinde bazı sorunlarla karşılaşmaktadır. Bazı yazarlar üyelik aidatlarını muhasebeleştirirken “600 Yurtiçi Satışlar” hesabına almaktadır. Bilindiği üzere, bu hesapta işletmenin esas faaliyet konusuna ilişkin elde edilen hasılatlar izlenmektedir. Barter aracı kurumunun esas faaliyet konusu ise, işletmeler arasında bir aracı kurum olarak çalışmak ve bu işletmeler arasındaki alışverişin barter sistemi ile gerçekleşmesini organize etmektir. Bu nedenle, sadece satış ve alış işlemleri üzerinden alınan komisyonun yurtiçi satışlar hesabında, üyelik aidatının ise “649 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar” hesabında izlenmesi daha uygun olacaktır. Üyelik aidatı gelirleri hangi hesapta gösterilirse gösterilsin işletmenin elde edeceği dönem kârı değişmeyecektir. Ancak, analiz sonuçları, özellikle kârlılık analizi (satış kârlılığı, faaliyet kârlılığı vb.) sonuçları farklı olacaktır. Bu da mali tabloların yanlış yorumlanmasına veya işletmenin kârlılığı hakkında yanlış bilgiler elde edilmesine neden olacaktır²³.

Örnek:

ABC Barter Şirketi, 20.07.2006 tarihinde XYZ Limited Şirketi ve KLM Anonim Şirketi’nden 10.000'er YTL üyelik aidatı tahsil etmiştir.

20.07.2006			
100 KASA		23.600,00	
649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR			20.000,00
649.01 XYZ Ltd.Şti.Üy. Aidatı			
649.02 KLM A.Ş. Üy. Aidatı			
391 HESAPLANAN KDV			3.600,00
Tahsil Edilen Yıllık Üyelik Aidatları			

4.5.2. Üyelerden Alınan Teminatların Muhasebeleştirilmesi

Barter aracı kurumu, üyelerinden, para, banka teminat mektubu, hazine bonusu ve devlet tahvili gibi kıymetli evrakları teminat olarak kabul ederek kayıt altına almaktadır.

Örnek:

XYZ Limited Şirketi, 20.07.2006 tarihinde ABC Barter Şirketi’ne 500.000. YTL devlet tahvilini teminat olarak vermiştir.

²² Azzem ÖZKAN, a.g.e., s.80.

²³ Zeki DOĞAN, “Yeni Bir Finansman Tekniği Olarak Barter ve Muhasebeleştirilmesi” **Muhasebe ve Denetim Bakış**, Yıl:1, Sayı:3, Ocak 2001, s.52.

20.07.2006		
112 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI	500.000,00	
326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR		500.000,00
XYZ Ltd.Şti'den Alınan Teminatın Kaydı		

4.5.3. Alış – Satış İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Barter sisteminde üyelerin birbirleriyle yaptıkları işlemlerde, barter aracı kurumu, iki işletme arasında alış ve satış durumunda hem borçlu hem de alacaklı durumdadır. Bu işlemler, barter aracı kurumuna gelen barter çekleri aracılığıyla kayda alınır.

Örnek:

XYZ Limited Şirketi 25.07.2006 tarihinde, barter sistemine üye olan KLM Anonim Şirketi'ne 20.000 \$'lık mal satmıştır (1 \$ = 1,46 YTL'dir.).

25.07.2006		
123 BARTER SİSTEMİNDEN ALACAKLAR 123.01 KLM Anonim Şirketi	34.456,00	
323 BARTER SİST. BORÇLAR 323.02 XYZ Limited Şirketi		34.456,00
Barter'a Üye Olan İki Firma Aras. Alış - Satış		

25.07.2006		
100 KASA HS. 600 YURTIÇİ SATIŞLAR 600.01 Komisyon Gelirleri	3.445,60	2.920,00
391 HESAPLANAN KDV		525,60
XYZ Ltd. Şti. ve KLM A.Ş.'den Alınan Komisyon Kaydı		

4.5.4. Alacak ve Borç Hesaplarının Değerlemesi

Barter aracı kurumu yıl sonlarında döviz kurlarında meydana gelen artışları üye işletmelerin borç ve alacaklarına kur farkları kadar yansıtır. Dolayısıyla bir şirketin borcu, diğer bir şirketin de alacağı kur farkı kadar artmış olur.

Örnek:

XYZ Limited Şirketi 25.07.2006 tarihinde, barter sistemine üye olan KLM Anonim Şirketi'ne 20.000 \$'lık mal satmıştır (1 \$ = 1,46 YTL'dir.). Dönem sonunda 1 \$'ın değeri 1,50 YTL'dir.

25.07.2006			
123 BARTER SİSTEMİNDEN ALACAKLAR	800,00		
123.01 KLM Anonim Şirketi			
323 BARTER SİST. BORÇLAR			800,00
323.02 XYZ Limited Şirketi			
Yıl Sonunda Borç ve Alacakların Değerlemesi			

4.5.5. Alacağın Tahsil Edilmesi

Barter sistemine üye olan firmalardan alacakların tahsil edilmesi mal karşılığı olmakla birlikte genellikle en az 9 aylık sürede mal ile tahsil edilemezse nakit olarak tahsil edilmek durumunda kalınmaktadır.

4.5.5.1. Mal ile Alacağın Tahsil Edilmesi

Sistemde asıl tahsil biçimi mal karşılığı gerçekleşmektedir. Barter sistemine üye firmalar, mal veya hizmet alış ve satış işlemlerinde sisteme işlemlerinden dolayı komisyon ödemektedirler.

Örnek:

ABC Barter Şirketi'nin 25.07.2006 tarihi itibarıyla XYZ Limited Şirketi'nden 45.000 YTL'lik alacağı bulunmaktadır. ABC Barter Şirketi bu alacağını, brokerları aracılığıyla XYZ Limited Şirketi'nden KLM Anonim Şirketi'ne mal sattırmasıyla, tahsil etmiştir. XYZ Limited Şirketi, 25.07.2006 tarihinde KLM Anonim Şirketi'ne 45.000 YTL'lik mal satmak üzere anlaşmıştır. KLM Anonim Şirketi 45.000 YTL karşılığı olan 30.000 \$ (1 \$ = 1,50 YTL)'lik barter çekini 25.07.2006 tarihinde XYZ Limited Şirketi'ne vermiştir. Satış üzerinden % 5 komisyon bedelini ABC Barter Şirketi'ne peşin olarak ödemiştir.

25.07.2006			
123 BARTER SİSTEMİNDEN ALACAKLAR	45.000,00		
123.01 KLM Anonim Şirketi			
323 BARTER SİST. BORÇLAR			45.000,00
323.02 XYZ Limited Şirketi			
Barter'a Üye Olan İki Firma Aras. Alış - Satış			

25.07.2006			
100 KASA HS.	5.310,00		
600 YURTIÇİ SATIŞLAR			4.500,00
600.01 Komisyon Gelirleri			
391 HESAPLANAN KDV			810,00
XYZ Ltd.Şti.'den Alınan Komisyon Kaydı			

4.5.5.2. Nakit ile Alacağın Tahsil Edilmesi

Üye firmalardan alacaklı olan aracı kurumlar, alacaklarını sisteme üye olan firmaların birbirleriyle mal alış-satış yapımlarıyla tahsil etmektedirler. Ancak sistemden mal alan üye firmalar sisteme mal satamadıkları durumda aracı kurumlar genellikle en az 9 ay sonra alacaklarını herhangi bir vade farkı talep etmeksizin o günün döviz kuru üzerinden tahsil etmektedirler.

4.5.6. Üyeliğin Sona Ermesi

Barter aracı kurumları, üyelerini sisteme genellikle üyelik aidatı karşılığında bir yıllık üye yapmaktadırlar. Sürenin sona ermesi ile aracı kurumun, üyeliği biten işletmeden alacağı olabileceği gibi alacağı olmayabilir.

4.5.6.1. Aracı Kurumun Üye İşletmeden Alacaklı Olması Durumunda

Üye firmaların barter aracı kurumuna üyeliklerinin sona ermesi durumunda alacaklı olan barter aracı kurumu bu alacaklarını nakit olarak tahsil eder.

Örnek:

XYZ Limited Şirketi'nin ABC Barter Şirketi'ne üyeliği 31.08.2006 tarihinde sona ermiştir. Bu tarihte, ABC Barter Şirketi'nin 2.500 YTL alacağı bulunmaktadır.

31.08.2006			
100 KASA		2.500,00	
100.00 YTL Kasası			
123 BARTER SİST. ALACAK.			2.500,00
123.02 XYZ Limited Şirketi			
XYZ Limited Şirketi'nden Alacağın Tahsili			

4.5.6.2. Aracı Kurumun Üye İşletmeye Borçlu Olması Durumunda

Barter aracı kurumuna üyeliğin sona ermesi durumunda sisteme borçlu olan işletmelerden, barter aracı kurumu bu alacaklarını nakit olarak tahsil eder. Ancak; barter aracı kurumunun borçlu olması durumunda alacaklı olan işletmeler bu alacağını, borcunu ödemedi olduğu gibi nakit tahsil etme olanakları yoktur, sadece alacaklı olduğu tutar kadar bir mal veya hizmeti satın alarak hesabını kapatabilir.

4.5.6.3. Alınan Teminatın İade Edilmesi

Barter aracı kurumuna üyeliği sona eren işletmenin, barter aracı kurumuna vermiş olduğu ve nazım hesaplarda izlediği teminatını geri almada yapacağı kayıt, bu teminatı verirken yapmış olduğu kaydın tersidir.

Örnek:

20.07.2006 tarihinde XYZ Limited Şirketi'nden teminat olarak alınmış olan 500.000 YTL'lik devlet tahvili üyeliğin sona ermesi dolayısıyla iade edilmiştir.

20.07.2006		
326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR	500.000,00	
112 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI		500.000,00
XYZ Ltd.Şti'den Alınan Teminatın İadesi		

SONUÇ

Barter işlemleri paranın maliyetinin her geçen gün arttığı dönemlerde son derece etkin bir finansman modeli olmaktadır. Özellikle alış – verişe, para yerine mal veya hizmet arzı ile başlanmasının firmalara ellerinde bulunan atıl kaynakları değerlendirme fırsatı sunmasından dolayı tercih edilen bir sistem olmuştur. Diğer taraftan barter sisteminin firmalara sağladığı en önemli yararlarından bir tanesi olan etkin ve etkili pazarlama imkânı, firmaların atıl durumlarda bulunan stoklarını harekete geçirerek stokların erimesini, kapasite kullanımlarının artmasını, dolayısıyla yeni müşterilere ulaşılmasını sağlayacaktır. Bu da her talebin pazarda kendi arzını oluşturmasına neden olacak ve ekonomi dengelenerek, fiyat istikrarı sağlanacaktır.

Barter işlemlerinde özellikle finansal işlemlerin yer alması, muhasebe açısından gerekli olan bazı hesapların bulunması gereksinimini doğurmaktadır. Örneğin Tekdüzen Hesap Planı'nda bulunan çek hesapları barter sisteminde kullanılan barter çekinin özelliğini tam olarak yansıtamamaktadır. Çünkü barter çeki, ne banka çeki ne de kambiyo senedir. Ayrıca barter çekleri alıcı ve satıcı adına düzenlenmeyip barter kuruluşu adına düzenlenmektedir. Burada barter kuruluşu ne alıcı ne de satıcıdır. Dolayısıyla Hesap Planı'ndaki hesaplara yazılması uygun olmayacaktır. Önerimiz Tekdüzen Hesap Planı'ndaki 12 nolu ticari alacaklar hesap grubu altında 123 Barter Sisteminden Alacaklar ve 32 nolu ticari borçlar hesap grubu altında 323 Barter Sistemine Borçlar hesaplarına kayıt edilmelidir.

Bartera konu olan işlemlerde Tekdüzen Hesap Planı'nın nasıl uygulanacağı konusunda bir açıklama bulunmadığı için bir takım duraksamalar yaşanmakta ve farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum muhasebede tekdüzeliği sağlamamakta ve uygulamada kargaşalara neden olmaktadır. Bu bağlamda gerek Maliye Bakanlığı, gerek Sermaye Piyasası Kurulu, gerekse de Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu yetkililerinin bir araya gelerek barter ile ilgili özel bir muhasebe standartlarını oluşturmaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

1. ALADAĞ İsmail İtri, “İşletmelerde Alternatif Finans Kaynakları ve Seçimi”, **Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 1996.
2. ARSLAN C. Murat – AYKUTLU Fercan, **Barter Uygulaması**, Türmob Yayınları – 97, Ankara, 1999.
3. ARZOVA S. Burak, “Barter İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm**, İSMMMO Yayın Organı, Yıl:11, Sayı:54, Ocak – Şubat - Mart 2001.
4. ÇİMAT Ali – AVCI Mehmet, “Türkiye’de Barter Sisteminin Hukuki Dayanağı ve Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm**, Yıl:12, Sayı:60, Temmuz – Ağustos – Eylül 2002.
5. DESTİCİ Ahmet, “Yeni Bir Trend: Barter”, **Power Dergisi**, Haziran 1998.
6. DOĞAN Zeki, “Yeni Bir Finansman Tekniği Olarak Barter ve Muhasebeleştirilmesi” **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Yıl:1, Sayı:3, Ocak 2001.
7. ERKAN Mehmet, “Yeni Bir Finansman Aracı: Barter”, **Vergi Dünyası**, Sayı 221, Ocak 2000.
8. HATUNOĞLU Zeynep - BİLGİNER Mesut, “Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Barter”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:12, Yıl:2003.
9. MARŞAP Beyhan, “Bir Finansman Aracı Olarak Barter Sistemi ve Muhasebeleştirilmesi”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt:3, Sayı:1, Mart 2001.
10. MARVASTİ Akbar – SMYTH David J., “The Effect of Barter On The Demand For Money: An Empirical Analysis”, **Economics Letters**, S: 64, 1999.
11. ÖZKAN Atilla, “Barter’in Muhasebeleştirilmesi”, **Maliye Postası**, Yıl:26, Sayı:591, 15 Nisan 2005.
12. ÖZKAN Azzem, “Barter İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları”, **Erciyes Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Sayı: 18, 2002.
13. ŞİMŞEK M. Sırrı, “Barter Ticaret İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi”, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul, 1997.
14. ŞİMŞEK M.Sırrı, “İşinizi Geliştirecek Yeni Bir Klavuz: Barter”, **Barternews**, Yıl:1, Sayı:3, Kasım 1997.
15. YEŞİLOĞLU Talat – YİĞİT Selçuk, “Barter ile Ticaret Çok Avantajlı Oldu”, **Ekonomist**, Sayı:47, 24 Kasım 1996.
16. YILDIZ A.Murat – GÜMÜŞAY Serdar, “Barter Sistemi, Yapısı ve Avantajları ile Vergisel Boyutu – II”, **Maliye Postası**, Yıl: 24, Sayı:552, 01 Eylül 2003.